

PROGRAM UKUPNOG RAZVOJA

Strategija razvoja

Grad Makarska

Pitanja u vezi sa sadržajem Programa ukupnog razvoja molimo uputiti na adresu:

MICRO projekt d.o.o.
Stepinčeva 38, 21 311 Stobreč
T: 021 555 400
F: 021 555 419
E: info@microgrupa.com
W: www.microgrupa.com

Zaštita prava

Sadržaji što su ovdje izneseni izrađeni su isključivo za Grad Makarsku. Društvo s ograničenom odgovornošću MICRO projekt d.o.o. izradilo je Program ukupnog razvoja u skladu sa zahtjevima Naručitelja, Grada Makarske, samo za njezinu specifičnu primjenu.

Ostale osobe koje koriste informacije iz Programa ukupnog razvoja čine to na vlastitu odgovornost i vlastiti rizik.

© MICRO projekt d.o.o., 2010.

Sva prava pridržana.

Sadržaj ovoga dokumenta zaštićen je autorskim pravima. Izmjene, kraćenja, proširenja i nadopune moguće su samo uz prethodnu pisanu suglasnost društva s ograničenom odgovornošću MICRO projekt d.o.o., Split.

Umnožavanje je dopušteno samo uz uvjet da na svakom primjerku ostane otisnuta gornja napomena o autorskim pravima.

Objavljivanje ili prevođenje dopušteno je samo uz prethodni pisani pristanak društva s ograničenom odgovornošću MICRO projekt d.o.o., Split.

Split, 08.10.2010.

SADRŽAJ

1. POVEZNICE S REGIONALNIM OPERATIVNIM PROGRAMOM SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE	4
1.1. RAZVOJNI CILJEVI NA PODRUČJU GRADA MAKARSKE	6
2. SUDIONICI IZRADE STRATEGIJE RAZVOJA	7
3. VIZIJA I CILJEVI	8
3.1. STRATEŠKI CILJ 1 - RAZVIJENI TURIZAM	8
3.1.1. Daljnja izgradnja infrastrukture	8
3.1.2. Razvoj manifestacija te izgradnja sportsko-rekreativnih sadržaja i hotelsko-ugostiteljskih kapaciteta	9
3.2. STRATEŠKI CILJ 2 - RAZVIJENA KOMUNALNA INFRASTRUKTURA	9
3.2.1. Rješavanje problema vezanih za energiju, opskrbu vodom, sustava odvodnje otpadnih voda i oborinskih voda	10
3.2.2. Ekonomičnije zbrinjavanje i deponiranje otpada	10
3.3. STRATEŠKI CILJ 3 - RAZVIJENA KULTURA ZAJEDNICE	10
3.3.1. Daljnje unaprjeđenje odgoja i obrazovanja	10
3.3.2. Razvoj kulture, zdravstvene i socijalne infrastrukture	11
4. STRATEGIJA RAZVOJA GRADA MAKARSKE 2010. -2014.	12
5. RAZVOJNI PROJEKTI	17
5.1. RAZVOJNE SMJERNICE	17
6. PROVEDBENE ODREDBE	19
6.1. OPERATIVNI PLAN ZA RAZDOBLJE OD 2010. - 2014.	19
6.1.1. Struktura obrazaca razvojnih mjera	19
6.1.2. Lista razvojnih mjera	22
7. POSTUPAK PRAĆENJA PROVEDBE I REZULTATA	24
7.2. UVOD	24
7.3. ODGOVORNOST ZA PROVEDBU PUR-A	26
7.3.1. Postupci upravljanja	26
7.3.2. Praćenje i ocjenjivanje	26
7.3.3. Organizacija i jamčenje tijeka informacija i razmjene informacija	27
8. ZAKLJUČAK	28
9. POPIS TABLICA I SLIKA	29

1. POVEZNICE S REGIONALNIM OPERATIVNIM PROGRAMOM SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE

Strategija razvoja grada Makarske temelji se na dokumentu višeg reda, i to na Regionalno-operativnom programu Splitsko-dalmatinske županije.

Članovi radne skupine grada Makarske su se pri izradi Programa ukupnog razvoja svoga grada vodili vizijom razvoja Splitsko-dalmatinske županije koja je nastala na temelju SWOT analize. SWOT analizom jasno se vidljivi potencijali i jakosti županije koje treba u potpunosti iskoristiti. Vizija razvoja Županije podrazumijeva iskorištavanje raspoloživih potencijala kroz razvoj gospodarskog sektora, uključujući turizam i poljoprivredu. U tom kontekstu razvoj bi se trebao temeljiti na načelima održivosti uz pridržavanje načela zaštite okoliša. Ciljevi koji se žele u narednom razdoblju ostvariti imaju jednaku važnost i definirani su na način da se uspostavi ravnoteža i suradnja između svih sektora, odnosno svih dionika ključnih za razvoj neke zajednice. Kroz definirane ciljeve nastoji se slabosti preslikati u jakosti i potencijale.

Pri tome, ROP Splitsko – dalmatinske županije ima četiri glavna strateška razvojna cilja:

CILJ 1. Konkurentno, diversificirano, tehnološki napredno i socioekološki održivo gospodarstvo usmjereno rastu standarda lokalnog stanovništva

S obzirom da je gospodarska osnova temelj razvoja određenog prostora, uspješnost županijskog gospodarstva u narednom razdoblju mjerit će se upravo njegovom sposobnošću da se prevladaju prepreke bržem rastu, ali i sposobnošću da se iskoriste komparativne i konkurentne prednosti i raspoloživi interni razvojni potencijali. Pri tome, naglasak je na tehnološkom osuvremenjivanju i restrukturiranju gospodarstva Županije, ali i njenoj daljnjoj diversifikaciji te regionalnom umrežavanju i integriranju. Procesu diversifikacije i većoj fleksibilnosti treba doprinijeti daljnji razvoj malog i srednjeg poduzetništva i obrtništva za što je nužno na razini Županije i lokalnih samouprava stvarati poticajne uvjete.

U strukturi gospodarstva posebnu pažnju treba posvetiti turizmu i razvoju integrirane turističke ponude temeljene na kvalitetnoj turističkoj infrastrukturi koja će rezultirati novim turističkim proizvodom regije, s ciljem podizanja kvalitete i dodane vrijednosti u ovoj djelatnosti. Budući da grad Makarske ima iznimne turističke potencijale i razvijen turistički brand, turizam će u tom smislu predstavljati osnovnu pretpostavku za budući gospodarski razvoj grada.

Ovim ciljem stavlja se naglasak i na nužnost jačanja poslovne klime i pogodnog okruženja za domaće i strane investitore. Proaktivni pristup u ovom području zahtjeva odgovarajuću institucionalnu infrastrukturu, organizirani sustav promocije razvojnih mogućnosti te sustav poticaja novim ulaganjima.

CILJ2. Održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša

Dosadašnji razvoj prostora na području Splitsko-dalmatinske županije vrlo često se odvijao stihijski, ne uvažavajući pri tome nosivost njegovih kapaciteta. Ovakvi razvojni trendovi, danas su doveli do brojnih problema vezanih za fizičku i funkcionalnu devastaciju prostora Županije, posebice u njenom priobalnom, ali i otočnom dijelu.

Prevelika i nekontrolirana litoralizacija i urbanizacija nisu praćeni razmjernim rastom prometne i komunalne infrastrukture, tako da je danas najveći dio priobalja i otoka suočen s problemima neadekvatne cestovne infrastrukture, nedovoljnog parkirališnog prostora, nedovoljnom opskrbom vodom (posebice u ljetnoj sezoni), lošim sustavom odvodnje, neadekvatnim gospodarenjem komunalnim i tehnološkim otpadom, itd. Spomenuti trendovi predstavljaju i značajne razvojne probleme i na području grada Makarske. Rastući trend turističke potražnje, ali i poželjni razvoj gospodarstva i razvoj u prostoru općenito, postaju sve izraženiji, pa se u tom smislu pritisak na prostor i njegove resurse drastično povećava. S druge strane, u zaobalju, ovi problemi naizgled nemaju isti intenzitet. Na žalost, razlog leži u drugom negativnom razvojnom trendu, vezanom za iseljavanje i starenja tih područja. Stoga razvojne prioritete treba usmjeriti i prema infrastrukturnom opremanju zaobalja u cilju njegove integracije u ukupni prostor Županije, posebice u svjetlu europskih inicijativa prekogranične, ali i nužnosti međuzupanijske suradnje u nacionalnim razvojnim okvirima.

Podizanje kvalitete gospodarenja prostorom i učinkovitije očuvanje i zaštita okoliša jačanjem različitih institucija te svijesti lokalnog stanovništva i gospodarstva, garancija su da se razvoj u budućnosti neće odvijati stihijno i s nesagledivim posljedicama.

CILJ 3. Razvoj ljudskih resursa, podizanje razine zaposlenosti i socijalne kohezije uz opći rast društvenog standarda

Sustav cjelovitog i kontinuiranog unaprjeđivanja radnih resursa zahtijeva stvaranje ponude obrazovnih programa i obrazovnih procesa prilagođenih potrebama razvoja gospodarstva. To podrazumijeva bolju povezanost i interakciju između gospodarskih subjekata i obrazovnih institucija svih razina. Posebno treba istaknuti brigu lokalne zajednice o postizanju ravnopravnosti spolova u ostvarivanju osnovnog prava na rad te integriranju i koheziji onih njenih članova koji imaju smanjene radne sposobnosti.

Paralelno s razvojem i podizanjem "kvalitete" ljudskih resursa Županije, nužno je raditi i na podizanju kvalitete življenja na svim područjima - zdravstvenom, socijalnom, kulturnom i sportskom, odnosno na društvenom standardu, kako bi postali regija visoke kvalitete življenja. Rast društvenog standarda se ne smije promatrati samo kao cilj dostizanja određene razine zajedničke i individualne potrošnje, već treba uzeti u obzir njegovu cirkularnu međuzavisnost s gospodarskim i ukupnim razvojem regije. Viši društveni standard omogućuje podizanje kvalitete ljudskih resursa kao preduvjeta unapređenja kvalitete gospodarskih aktivnosti i gospodarskog rasta, koji će za uzvrat omogućiti uvećanu materijalnu bazu podizanja društvenog standarda.

CILJ 4. Kvalitetna institucionalna infrastruktura, aktivno civilno društvo i jačanje partnerstva svih sudionika razvojnog procesa u regiji

Svekoliki razvoj Splitsko-dalmatinske županije podrazumijeva i značajne iskorake u kvaliteti i radu podržavajućih institucija. To se odnosi na sve oblike formalnih i neformalnih institucija, prije svega na državne institucije, čija je uloga u dosadašnjem razvoju Županije, bila prvenstveno pasivna. Nužno je također poboljšavati i kapacitiranost i kvalitetu lokalne samouprave, posebno na otocima i područjima posebne državne skrbi, te poboljšavati suradnju i protočnost informacija u horizontalnom i vertikalnom smislu. Nadalje, jačanje financijskog potencijala svih institucionalnih segmenata razvoja uvjet je bez kojeg nema progres. To se odnosi prije svega na razvoj poduzetničke kulture i podržavajuće infrastrukture, što predstavlja proces koji zahtijeva planiranje (strategiju) te izgradnju odgovarajuće organizacijske strukture, najčešće istovremeno u okviru nadležnih državnih organa (županije), ali i privatne poduzetničke inicijative (poduzeća za plasman brojnih poslovnih usluga i poslovno savjetovanje).

1.1. Razvojni ciljevi na području grada Makarske

Program ukupnog razvoja Grada Makarske uvelike se oslanja na smjernice iz ROP-a. Jedino se usklađenošću planiranja na višim i nižim razinama (ROP i PUR) mogu postići sinergijski efekti koji će potom polučiti priželjkivane rezultate i ostvariti kvalitetan razvoj grada. Stoga su strateški ciljevi za ostvarenje vizije Grada Makarske slijedeći:

- 1. Razvijeni turizam,**
- 2. Razvijena komunalna infrastruktura te**
- 3. Razvijena kultura zajednice.**

Ako govorimo o ukupnom razvoju jedne regije (županije, grada) potrebno je naglasiti nužnost koordinacije svih odluka, bez obzira na kojoj se razini donosile. U prošlosti se često nije bilo koordinacije između političkih i administrativnih institucija različitih razina odlučivanja, što je u konačnici rezultiralo, blago rečeno, zastojem u razvoju. Da bi se takve situacije izbjegavale, a potaknuo razvoj, potrebna je organiziranost i profesionalnost javne uprave bez obzira na razinu odlučivanja. Jedino tako moguće je ostvariti zacrtane ciljeve.

Na taj način Program ukupnog razvoja postaje poveznica političkog programa, proračunskog plana kao i prostornih planova u jedinstvenom razvojnog smislu.

2. SUDIONICI IZRADE STRATEGIJE RAZVOJA

Kako bi se postigli najbolji rezultati pri izradi Programa ukupnog razvoja Grada Makarske, korištena je participativna metoda temeljena na suradnji između radne skupine jedinice lokalne samouprave i tima djelatnika zaduženih za izradu PUR-a iz konzultantske kuće MICRO projekt d.o.o. angažiranih od strane grada Makarske.

Radnu skupinu sačinjavali su lokalni stručnjaci pod stručnim vodstvom MICRO projekta d.o.o., a na održanoj radnom skupinom generirano je ukupno 55 razvojnih projekata.

Članovi radne skupine koji su sudjelovali u kreiranju smjernica razvoja prikazani su u slijedećoj tablici.

Tablica 1. Popis članova radne skupine

Redni broj	IME I PREZIME	FUNKCIJA/ RADNO MJESTO
1.	Marko Ožić-Bebek	Gradonačelnik Makarske
2.	Ivan Ivanda	Zamjenik gradonačelnika
3.	Ivo Raos	Ravnatelj Centra za socijalnu skrb
4.	Stipe Ravlić	Umirovljenik
5.	Milan Ravlić	Vlasnik poduzeća
6.	Mijo Pašalić	Vlasnik tvrtke
7.	Slavko Gudelj	Ravnatelj srednje škole
8.	Marko Luketina	Direktor hotela Park
9.	Frane Raos	Vlasnik tvrtke
10.	Ante Novak	Dogradonačelnik Makarske
11.	Ante Bebić	Vlasnik poduzeća Era commerce
12.	Davor Glavina	Direktor Turističke zajednice
13.	Jurica Dobrinić	Direktor sektora za financije, Hotel Makarska
14.	Neneda Bekavac	RBA Branch manager
15.	Joško Leles	Direktor uprave hotela Makarska
16.	Željko Bagarić	Direktor Makarskog komunalca
17.	Ivo Andrijašević	Direktor Vodovoda
18.	Ljubomir Ljubičić	Direktor Makarske pekare
19.	Ivana Visković	Profesor predškolskog odgoja
20.	Jure Brkan	Direktor hotela Osejava
21.	Željko Vlaho	Ravnatelj Glazbene škole
22.	Tonči Dragičević	Vlasnik restorana "Jež"
23.	Nikola Andačić	Ravnatelj OŠ Stjepana Ivičevića

Strategija razvoja je proizašla iz prijedloga i rasprava radne skupine koje su u konačnici urodile ovim dokumentom.

Ovom prilikom zahvaljujemo svima koji su doprinijeli stvaranju ovog važnog dokumenta za Grad Makarsku.

3. VIZIJA I CILJEVI

Radionice koje su održane u veljači 2010. godine u Gradu Makarskoj bile su posvećene upravo problemima i ciljevima koji su se iz njih mogli izvesti. Sudionici, odnosno 24 predstavnika različitih interesnih skupina raspravljali su o snagama Grada koje treba pojačati i iskoristiti, slabostima koje treba prevladati, prilikama koje treba iskoristiti te prijetnjama koje treba izbjeći.

Radna skupina je usuglasila viziju grada Makarske:

Vizija Grada Makarske
Makarska - grad tradicije, mogućnosti i budućnosti.

Slijedeći viziju razvoja Grada Makarske na tim radionicama zacrtana su tri strateška cilja, svaki s po dva prioriteta koja će osigurati daljnji razvoj Grada u budućnosti.

Mjere vezane za svaki cilj prikazane su u poglavlju Strategija razvoja Grada Makarske, a detaljna analiza mjera prikazana je u Prilogu 2 – Mjere razvoja.

3.1. Strateški Cilj 1 – Razvijeni turizam

Prvi strateški cilj grada Makarske vezan je za razvoj turizma s obzirom da je Makarska jedna od značajnijih turističkih destinacija na području Dalmacije. Budući da kvalitetna turistička infrastruktura kao i kreiranje dodatnih sadržaja u turizmu značajno doprinose razvoju turizma, ovaj strateški cilj je podijeljen je na dva spomenuta prioriteta.

3.1.1. Daljnja izgradnja infrastrukture

Osiguranje adekvatne infrastrukture predstavlja jedan od temeljnih preduvjeta za razvoj turizma. Kvalitetna infrastruktura u tome smislu osigurava određene predispozicije koje kompletnu turističku ponudu mogu podići na višu razinu. Odgovarajuća infrastruktura na taj način utjecati će i na povećanje zadovoljstva turista ali i na podizanje razine kvalitete života lokalnog stanovništva. Adekvatna turistička infrastruktura može se promatrati i u kontekstu jednog od preduvjeta za privlačenje budućih investicija, kako domaćeg tako i inozemnog kapitala.

Isto tako, s obzirom na turističku opredijeljenost grada Makarske, opterećenje infrastrukture je u ljetnim mjesecima mnogo veće nego u ostatku godine. Razlog tome je priliv turista i stoga se svaka izgradnja, rekonstrukcija, obnavljanje i adaptacija na infrastrukturi može se smatrati izravnim poboljšanjem turističke ponude.

3.1.2. Razvoj manifestacija te izgradnja sportsko-rekreativnih sadržaja i hotelsko-ugostiteljskih kapaciteta

Osim infrastrukture veliki utjecaj na kvalitetu turističke ponude imaju i manifestacije koje kao takve direktno utječu na razvoj kulturnog turizma. Manifestacije se ne trebaju nužno vezati za ljetne mjesece, već za razdoblje cijele godine te na taj način mogu utjecati na produženje turističke sezone. Manifestacije se u ovom kontekstu promatraju kroz kreiranje dodatnih sadržaja u turizmu kao što su organiziranje filmskih festivala, festivala glumačkih akademija ali i nekih specifičnih događanja koja imaju za cilj implementirati sve gradske lokacije u funkciju zabave i turizma.

Osim razvoja manifestacija na području grada Makarske izražena je potreba za izgradnjom dodatnih sportsko-rekreativnih sadržaja koji bi se koristili za potrebe turizma ali i lokalnog stanovništva. Sport kao takav predstavlja značajan faktor za rekreaciju i odmor stanovništva i turista. Međutim, iako u gradu Makarskoj postoji veliki broj sportskih udruga i klubova, najveći problemi po pitanju razvoja sporta je u nedovoljnom broju sportskih objekata, terena i bazena. Promocijom i razvojem sportskog turizma koji će biti temeljen na novoj sportskoj infrastrukturi utjecati će na povećanje razine kvalitete sportskih i rekreacijskih sadržaja na području Grada.

Hotelsko-ugostiteljski kapaciteti su još jedan oblik infrastrukture u koji je potrebno ulagati da bi se utjecalo na razvoj turizma. Hotelsko-ugostiteljski kapaciteti trebaju se razvijati u skladu s prepoznatim potrebama na području grada. Pri tome se ne trebaju zanemariti potrebe niti jedne ciljane skupine turista, osim u hotele visoke kategorije, potrebno je razvijati i ostale oblike smještaja kao što su odmarališta, pansioni, kampovi i sl.

3.2. *Strateški Cilj 2 – Razvijena komunalna infrastruktura*

Komunalna infrastruktura predstavlja temelj za kvalitetno funkcioniranje grada prema gospodarskim, ekološkim i socijalnim kriterijima. U komunalnu infrastrukturu se ubrajaju ceste, javne površine, cestovna rasvjeta, vodovod i kanalizacija, telekomunikacija, energetska i druga infrastruktura koja služi svim građanima i poduzetnicima grada koji se njome svakodnevno služe.

Grad Makarska ima brojne prilike koje treba iskoristiti, a odnose se na realizaciju potrebne infrastrukture kao što su: uvođenje sustava plinifikacije grada Makarske, ubrzani proces prostornog planiranja na svim razinama, korištenje vanjskih fondova za korištenje nekonvencionalnih izvora energije i sl..

Podizanje kvalitete komunalne infrastrukture, efikasnije gospodarenje otpadom te razvoj ukupnog energetskog sustava, s posebnim naglaskom na razvoj sustava i korištenje obnovljivih izvora energije, predstavljaju uvjet bez kojega se budući razvoj (kako gospodarstva, tako i standarda lokalnog stanovništva) ne može niti zamisliti.

3.2.1. Rješavanje problema vezanih za energiju, opskrbu vodom, sustava odvodnje otpadnih voda i oborinskih voda

Problemi vezani za komunalnu infrastrukturu na području grada Makarske najčešće su povezani s uštedom energije, ali vodom bilo da se radi o opskrbi vodom ili o narušenom sustavu odvodnje otpadnih i sustavu oborinskih voda.

U skladu s tim, kreirani su razvojni projekti koji su usmjereni poboljšanju ovih oblika komunalne infrastrukture. Neki od kreiranih projekta su: izrada plana uštede energije ustanova u vlasništvu grada s ciljem smanjenja potrošnje CO₂, sanacija oborinskih voda izgradnja vodospreme, izgradnja kanalizacijskog kolektora, Etapno rješavanje pitanja oborinskih voda i sl..

3.2.2. Ekonomičnije zbrinjavanje i deponiranje otpada

Svrha zaštite okoliša usmjerena je prema poboljšanju turističke ponude i održivog razvoja turizma i društva u cjelini. Najvećih problemi vezani za otpad su: problematika odlagališta, prikupljanja, sortiranja i reciklaže te ponovnog korištenja otpada. Rastom gospodarskih aktivnosti, broja stanovnika i turista, povećava se problem otpada koji zagađuje okoliš. Može se reći da je veliki dio problematike vezane uz otpad povezan s nepostojanjem Plana gospodarenja otpadom Grada Makarske koji bi osigurao plansko rješenje ovakvog problema.

3.3. Strateški Cilj 3 – Razvijena kultura zajednice

Pojam kulture zajednice u ovom kontekstu odnosi se na razvoj društvenih djelatnosti koje podrazumijevaju razvoj obrazovanja, sporta, rekreacije, zdravstvenih i socijalnih programa te drugih aktivnosti koje utječu na porast kvalitete života lokalnog stanovništva.

Prethodno spomenuta kvaliteta života u slučaju grada Makarske prvenstveno se odnosi na ciljani razvoj i to u vidu unaprjeđenja odgoja i obrazovanja te razvoja kulture, zdravstvene i socijalne infrastrukture.

3.3.1. Daljnje unaprjeđenje odgoja i obrazovanja

Odgoy i obrazovanje stanovništva predstavljaju proces u koji je potrebno kontinuirano ulagati, a rezultati će se pojavljivati s vremenskim odmakom odnosno nakon određenog razdoblja. Pojam odgoja definira se kroz predškolski odgoy dok se obrazovanje odnosi na osnovno, srednje i visoko školstvo. Osnovno školstvo je u domeni gradova dok visoko školstvo uglavnom nije.

Problemi s kojima se grad Makarska susreće u domeni odgoja i obrazovanja su: potreba za izgradnjom dječjeg vrtića, renoviranje i nadogradnja vrtića, osiguranje veće sigurnosti djece u prometu, izgradnja športskih dvorana, visokih učilišta i sl..

Prilika za grad Makarsku je zasigurno u povezivanju obrazovanja s turizmom kao dominantnom gospodarskom djelatnošću, da bi se na taj način osigurali odgovarajući kadrovi te postigla veća kvaliteta turističke usluge. Grad u ovom kontesu ima priliku da usmjerava mlade u ona polja obrazovanja koja se smatraju deficitarnima ili društveno potrebnima, te da potiče mlade preko raznih programa kao što je stipendiranje srednjoškolaca i studenata.

3.3.2. Razvoj kulture, zdravstvene i socijalne infrastrukture

Razvoj kulture u ovom kontekstu podrazumijeva manjak sadržaja za promociju kulture poput kulturnih i multimedijalnih centara koji bi služili u funkciji turizma ali i za povećanje kvalitete života lokalnog stanovništva.

Kao i na području cjelokupne Republike Hrvatske zdravstvo predstavlja jedno od problema i na području grada Makarske. Iako je zdravstvena djelatnost neprofitna djelatnost, cijela zdravstvena zaštita trebala biti raspoloživa svakom građaninu RH. Na koji način, to ovisi o financijskoj moći, ali i spremnosti i razumijevanju lokalne politike za potrebe i probleme zdravstvene zaštite.

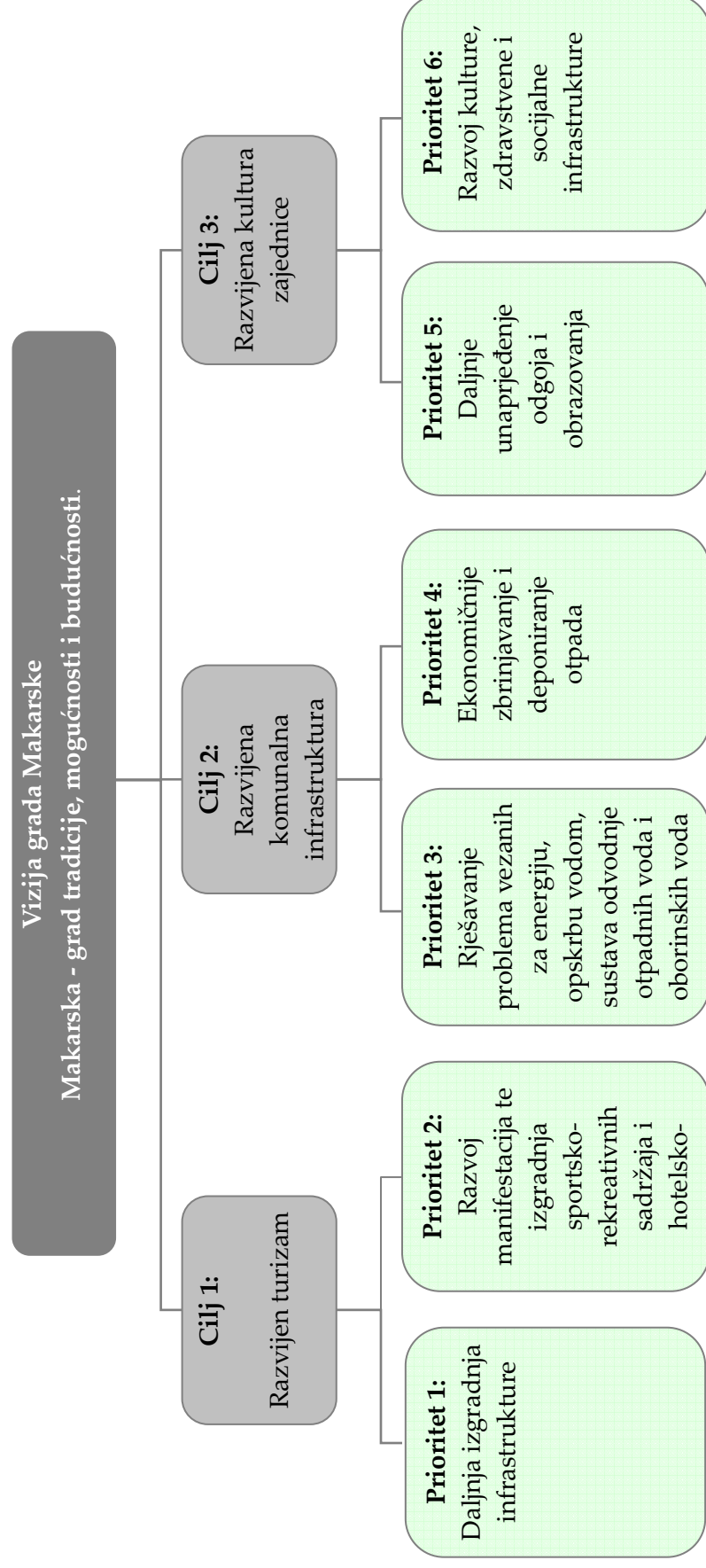
Problemi s kojima se grad Makarska susreće po pitanju zdravstva vezani su za preopterećenost sustava zdravstva u ljetnim mjesecima. Zdravstvena zaštita može se iskoristiti u kontekstu razvoja medicinskog turizma. Grad u tom kontekstu već ima određene potencijale u obliku ustanova koje se koriste za razvoj medicinskog turizma, pa je moguć i potencijalni razvoj grada u tom smjeru u budućnosti.

Socijalna skrb je u načelu u nadležnosti institucija, ali razvojem civilnog društva postoji mogućnost razvoja izvaninstitucionalnih programa socijalne skrbi. Razvojem civilnog društva omogućuje se rasterećenje institucija kako u financijskom tako i u kadrovskom te infrastrukturnom smislu. U kontekstu socijalne skrbi, na području grada Makarske prepoznate su potrebe za izgradnjom novog doma za stare i nemoćne te organizacijom pomoći u kući starijim osobama.

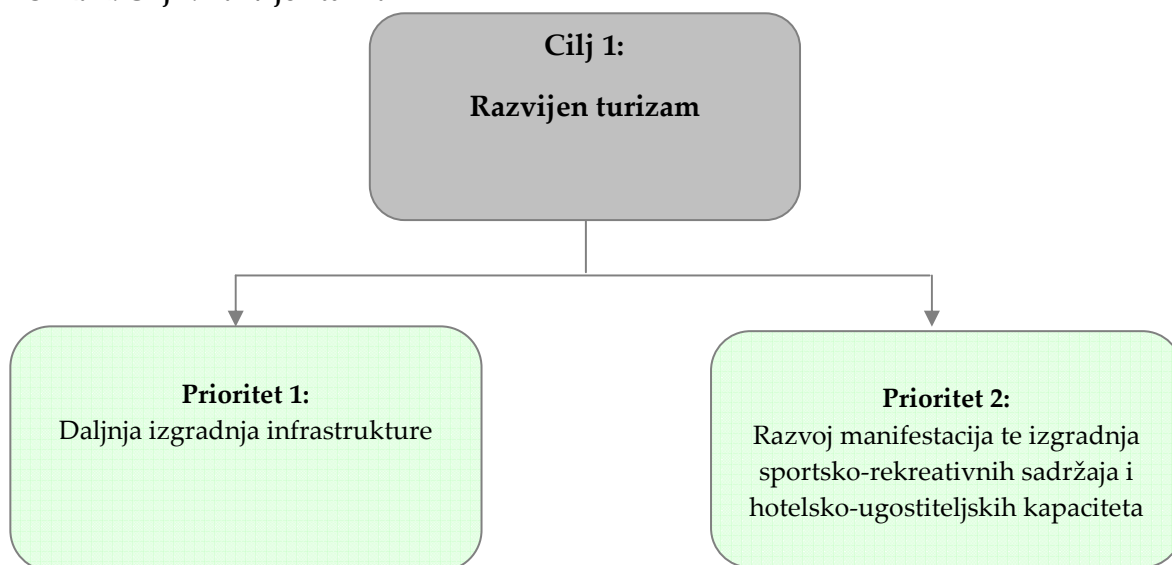
Omogućavanjem boljih uvjeta zdravstvene i socijalne skrbi na području grada Makarske osigurati će se temeljeni preduvjeti za unaprjeđenje kvalitete života lokalne zajednice.

4. STRATEGIJA RAZVOJA GRADA MAKARSKE 2010.-2014.

Slika 1. Strategija razvoja Grada Makarske

Slika 2. Cilj 1. Razvijen turizam

CILJ 1.: Razvijen turizam**Prioritet 1. Daljnja izgradnja infrastrukture**

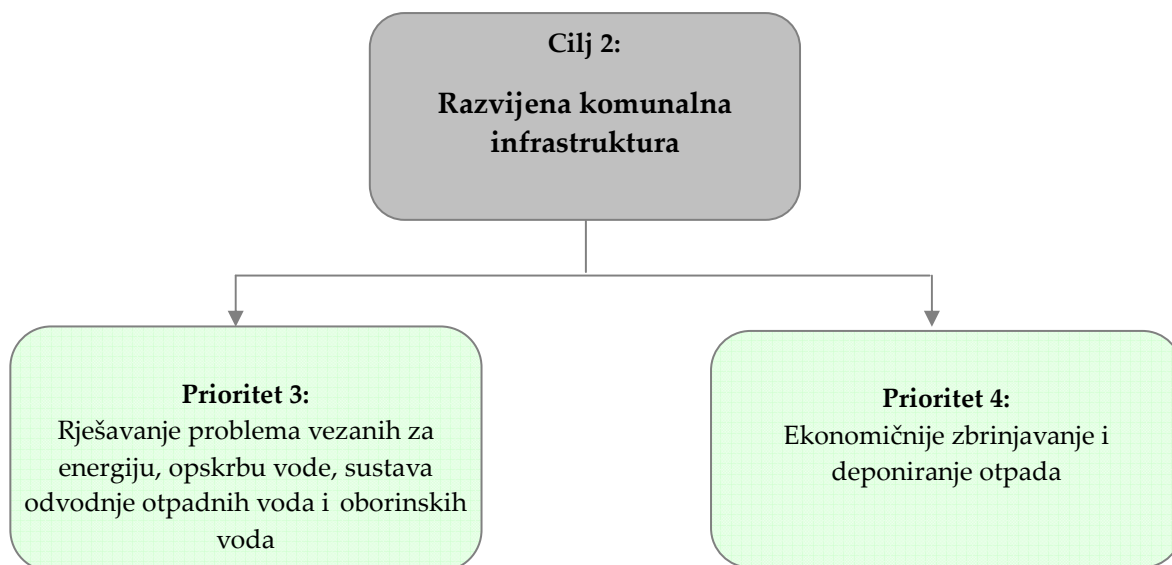
- RAZVOJNI PROJEKT 1. Izgradnja žičare-uspinjače na Biokovo
 RAZVOJNI PROJEKT 2. Poslovna zona - projektna dokumentacija
 RAZVOJNI PROJEKT 3. Uređenje planinarskih staza i protupožarnih puteva na Biokovu
 RAZVOJNI PROJEKT 4. Uređenje trga na Zelenici
 RAZVOJNI PROJEKT 5. Rekonstrukcija i izgradnja postojeće šetnice do Krvavice (suradnja s Općinom Baška voda)
 RAZVOJNI PROJEKT 6. Izgradnja zatvorene tržnice na postojećoj lokaciji
 RAZVOJNI PROJEKT 7. Izgradnja garaža na Duminoj ledini
 RAZVOJNI PROJEKT 8. Definicija vizualnog koncepta i korištenja dijela centra grada Sinokoša
 RAZVOJNI PROJEKT 9. Izrada prometne studije
 RAZVOJNI PROJEKT 10. Gradski sportski centar
 RAZVOJNI PROJEKT 11. Uređivanje trim staza na području park šume Osejava
 RAZVOJNI PROJEKT 12. Oživljavanje kaleta i starog dijela grada
 RAZVOJNI PROJEKT 13. Izgradnja lukobrana u Makarskoj
 RAZVOJNI PROJEKT 14. Postavljanje sustava nadzornih kamera u gradu Makarskoj
 RAZVOJNI PROJEKT 15. Izgradnja heliodroma
 RAZVOJNI PROJEKT 16. Plan razvoja turizma ulaganjem u nove hotelske kapacitete i sadržaje
 RAZVOJNI PROJEKT 17. Regulacija prometa pokraj vrtića Ciciban s ciljem podizanja razine sigurnosti djece i njihovih roditelja u prometu (postavljanje prometnih znakova)
 RAZVOJNI PROJEKT 18. Plan upravljanja gradskim plažama
 RAZVOJNI PROJEKT 19. Plan upravljanja efikasnijeg korištenja gradske imovine

Prioritet 2. Razvoj manifestacija te izgradnja sportsko-rekreativnih sadržaja i hotelsko-

ugostiteljskih kapaciteta

- RAZVOJNI PROJEKT 20.** Izgradnja novih hotelskih kapaciteta na području grada
RAZVOJNI PROJEKT 21. Organizacija Filmskog festivala
RAZVOJNI PROJEKT 22. Organizacija Festivala glumačkih akademija
RAZVOJNI PROJEKT 23. Projekt organiziranja 52 događanja s ciljem osmišljavanja kvalitetnije turističke ponude
RAZVOJNI PROJEKT 24. Izrada prostorno planske dokumentacije za zonu Platno

Slika 3. Cilj 2. Razvijena komunalna infrastruktura

CILJ 2.: Razvijena komunalna infrastruktura

Prioritet 3. Rješavanje problema vezanih za energiju, opskrbu vodom, sustava odvodnje otpadnih voda i oborinskih voda

- RAZVOJNI PROJEKT 25.** Izrada plana uštede energije ustanova u vlasništvu grada s ciljem smanjenja ispuštanja CO2
RAZVOJNI PROJEKT 26. Sanacija oborinskih voda kod vrtića Radost
RAZVOJNI PROJEKT 27. Regionalni vodovod
RAZVOJNI PROJEKT 28. Izgradnja vodospreme Vepric-Zelenka
RAZVOJNI PROJEKT 29. Izgradnja vodospreme Požari
RAZVOJNI PROJEKT 30. Izgradnja vodoopskrbnog sustava za naselje Koština
RAZVOJNI PROJEKT 31. Izgradnja sustava za odvodnju otpadnih voda hotelsko-turističke zone Biloševac
RAZVOJNI PROJEKT 32. Kanalizacijski kolektor Zadarske ulice i povezivanje na sustav grada
RAZVOJNI PROJEKT 33. Kanalizacijski kolektor za predio Moća
RAZVOJNI PROJEKT 34. Izgradnja sustava odvodnje otpadnih voda zone istok
RAZVOJNI PROJEKT 35. Spajanje naselja Velikog brda na spoj dijela odvodnje grada Makarske
RAZVOJNI PROJEKT 36. Izgradnja priključnog kolektora za naselje Puharići na gradski

sustav

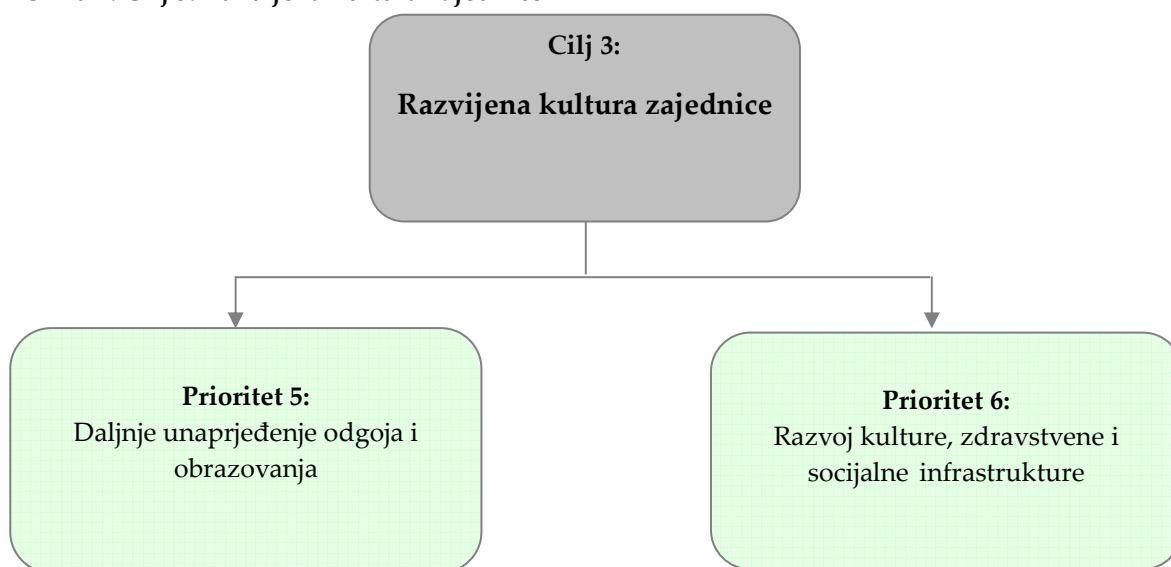
RAZVOJNI PROJEKT 37. Etapno rješavanje pitanja oborinskih voda

RAZVOJNI PROJEKT 38. Izmještanje Vodovoda i Makarskog Komunalca iz centra Makarske u predviđenu komunalnu zonu

Prioritet 4. Ekonomičnije zbrinjavanje i deponiranje otpada

RAZVOJNI PROJEKT 39. Izgradnja sustava podzemnih spremnika za otpatke na javnim površinama na području grada Makarske

Slika 4. Cilj 3. Razvijena kultura zajednice

CILJ 3.: Razvijena kultura zajednice

Prioritet 5. Daljnje unaprjeđenje odgoja i obrazovanja

RAZVOJNI PROJEKT 40. Izgradnja nove osnovne škole na području Istok

RAZVOJNI PROJEKT 41. Renoviranje i nadogradnja vrtića Ciciban

RAZVOJNI PROJEKT 42. Dislokacija vrtića iz užeg centra grada Makarske i izgradnja novog dječjeg vrtića

RAZVOJNI PROJEKT 43. Prodaja prostora dječjeg vrtića Pčelica

RAZVOJNI PROJEKT 44. Mreža osnovnoškolskog odgoja na području grada Makarske

RAZVOJNI PROJEKT 45. Izgradnje sportske dvorane na predjelu Dugiš

RAZVOJNI PROJEKT 46. Izrada planskog dokumenta koji definira mrežu predškolskog odgoja na području grada Makarske

RAZVOJNI PROJEKT 47. Uređenje prostora dječjeg vrtića i stavljanje u funkciju Pastoralnog centra Kraljica mira

RAZVOJNI PROJEKT 48. Adaptacija i rekonstrukcija Stare škole u Makarskoj

RAZVOJNI PROJEKT 49. Izgradnja fakulteta u Makarskoj (adaptacija postojeće zgrade ili izgradnja nove)

RAZVOJNI PROJEKT 50. Školska sportska dvorana na području Istok

Prioritet 6. Razvoj kulture, zdravstvene i socijalne infrastrukture

RAZVOJNI PROJEKT 51. Izgradnja novog doma za starije i nemoćne na području grada Makarske

RAZVOJNI PROJEKT 52. Izgradnja kulturnog centra

RAZVOJNI PROJEKT 53. Opća bolnica Makarska

RAZVOJNI PROJEKT 54. Organizacija pomoći u kući starijim osobama

RAZVOJNI PROJEKT 55. Implementacija ISO standarda 9001:2000

5. RAZVOJNI PROJEKTI

5.1. Razvojne smjernice

Za gospodarski i opći napredak grada Makarske potrebno je uskladiti nekoliko važnih elemenata od kojih su najvažniji turistički, prostorni i ljudski resursi.

Grad Makarska svojim izborom vizije i strateških ciljeva jasno naglašava strategiju koja će biti bazirana na temeljima održivog razvoja s unaprjeđenjem infrastrukture koja bi na taj način bila nositeljem održive turističke ponude. Jedna od razvojnih smjernica grada Makarske može se promatrati i kroz povećanje kvalitete života lokalnog stanovništva kroz stvaranje potrebne društvene (kulture, zdravstvene i socijalne) infrastrukture.

Razvoj gospodarske cjeline Grada mora biti usmjeren prema zaštiti životne sredine koja se treba temeljiti na poveznici s ekonomskim i socijalnim razvojem.

To znači da održivi razvoj osigurava:

- *Gospodarske zahtjeve – potrebne za ekonomski rast i razvoj ,*
- *Ekološke zahtjeve – potrebne za održivo korištenje prirodnih resursa,*
- *Socijalne zahtjeve – potrebne za razvoj lokalne zajednice.*

Slika 5. Održivi razvoj

Izvor: <http://www.bhwoodex.com/images/OdrziviRazvoj/odrzivi-razvoj,str.jpg>

U svrhu ostvarenja vizije i zadanih strateških ciljeva, grad Makarska slijediti će slijedeće smjernice:

- Osigurati će stvaranje potrebne infrastrukture u cilju razvoja održivog turizma na području grada, te će se u tu svrhu pravovremeno pripremati projekti kako bi se stvorili svi potrebni infrastrukturni preduvjeti za još kvalitetniji razvoj turističke djelatnosti;
- Utjecati će na razvoj komunalne infrastrukture s naglaskom na rješavanje problema vezanih za osiguranje i odvodnju voda te zbrinjavanje i deponiranje otpada. Komunalna infrastrukture i njezin razvoj nužni su za život ljudi ali i predstavljaju preduvjet za obavljanje gospodarskih aktivnosti, posebice turizma, na kojima grad želi temeljiti svoj razvoj u budućnosti;
- Grad Makarska će nastojati poboljšati uvjete života građana podizanjem razine zdravstvene zaštite, socijalne skrbi te stvarajući bolje uvjete za odgoj i obrazovanje stanovništva.

Razvojna politika grada Makarske realizirati će se razvojnim mjerama koje treba provesti u planiranom razdoblju od 2010. do 2014. godine.

6. PROVEDBENE ODREDBE

6.1. Operativni plan za razdoblje od 2010. – 2014.

Operativni plan obuhvaća sve definirane razvojne projekte čija je realizacija predviđena kroz srednjoročno razdoblje od 2010. do 2014. godine.

Razvojni projekti se, kao što je već pojašnjeno, mogu nalaziti u tri različite faze:

- **Projekt prijedlog,**
- **Razvojna mjera i**
- **Projekti u provedbi.**

Unutar ovog dijela dokumenta prikazati će se operativni plan definiranih razvojnih mjera te projekata u provedbi.

6.1.1. Struktura obrazaca razvojnih mjera

U daljnjem tekstu opisana je struktura obrazaca razvojnih mjera koji se nalaze u prilogu. Prikazana su objašnjenja radi lakšeg praćenja dokumenta, izbjegavanja nesporazuma i snalaženja u pojedinim razvojnim mjerama. Razvojna mjera identična je za sve jedinice lokalne samouprave na području Jugoistočne Europe radi lakše međusobne usporedbe i mogućnosti umrežavanja.

- **NAZIV MJERE**

Naziv razvojne mjere.

- **OSNOVNI PODACI O LOKACIJI**

1. **NUTS I** - Hijerarhijski sustav klasifikacije teritorija EU-a uspostavljen od strane Statističkog ureda Europske unije u suradnji s nacionalnim statističkim uredima. NUTS sustav osigurava statističku podjelu državnog teritorija koja se može, ali i ne mora, poklapati s administrativnom. Postoje tri razine klasifikacije definirane prema veličini i broju stanovnika (NUTS I, NUTS II i NUTS III). Hrvatska kao cjelina predstavlja NUTS I razinu.
2. **NUTS II** - Druga razina unutar NUTS klasifikacije. Prostorne jedinice za statistiku na NUTS II razini trebaju imati između 800.000 i 3.000.000 stanovnika. Republika Hrvatska podijeljena je u tri NUTS II regije (Sjeverozapadna Hrvatska koju čine: Grad Zagreb, Koprivničko-križevačka, Krapinsko-zagorska, Međimurska, Varaždinska, i Zagrebačka županija; Panonska Hrvatska koju čine: Bjelovarsko-bilogorska, Brodsko-posavska, Karlovačka, Osječko-baranjska, Požeško-slavonska, Sisačko-moslavačka, Virovitičko-podravska i Vukovarsko-srijemska županija; Jadranska Hrvatska koju čine: Dubrovačko-neretvanska, Istarska, Ličko-senjska, Primorsko-goranska, Splitsko-dalmatinska, Šibensko-kninska i Zadarska županija).

3. **NUTS III** - Treća razina unutar NUTS klasifikacije. Prostorne jedinice za statistiku na NUTS III razini trebaju imati između 150.000 i 800.000 stanovnika. U Republici Hrvatskoj županije odgovaraju NUTS III razini.
4. **LAU 2** - Analitička jedinica koja je donošenjem nove Uredbe o NUTS klasifikaciji zamijenila dotadašnju NUTS 5 razinu; u slučaju Republike Hrvatske odgovara razini jedinice lokalne samouprave.
5. **Lokalitet** – Naselje je prostorna jedinica koja se sastoji od građevinskog područja i područja za druge namjene, a ima ime i vlastiti sustav obilježavanja kuća.

- **NOSITELJ RAZVOJNE MJERE**

Nositelji razvojne mjere mogu biti različiti. Također, može se raditi o jednom ili više nositelja. U nastavku se nalazi pregled mogućih opcija.

6. **JLP(R) nositelj** – Ovaj podatak se prikazuje ukoliko je jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave samostalni nositelj projekta.
7. **Ostalo nositelj** – Ovaj podatak se prikazuje ukoliko je neki drugi subjekt izuzev JLP(R)-a samostalni nositelj projekta.
8. **JLP(R) nositelji** – Ovaj podatak se prikazuje ukoliko su nositelji projekta veći broj jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave.
9. **Ostalo nositelji** – Ovaj podatak se prikazuje ukoliko su nositelji projekta veći broj različitih subjekata izuzev JLP(R)-a

- **UMREŽAVANJE**

Ukoliko se ne radi o samostalnom razvojnom projektu nego o suradnji/partnerstvu između više različitih subjekata unutar obrasca razvojne mjere takav oblik suradnje se prikazuje pod kategorijom Umrežavanje. U nastavku se nalaze pojašnjene neki od mogućih načina umrežavanja.

10. **Zajednički razvojni projekt JLP(R)S** – Situacija ukoliko se radi o zajedničkom razvojnom projektu dvije ili više jedinica lokalne samouprave. U tom slučaju će biti naznačeni ostali sudionici projekta.
11. **Zajednički razvojni projekt županija** - Dvije ili više jedinica područne (regionalne) samouprave mogu u sklopu svojeg samoupravnog djelokruga, uz prethodno mišljenje županijskog partnerskog vijeća, biti nositelji zajedničkog razvojnog projekta koji zahvaljujući suradnji jamči postizanje dodatnog učinka na razvoj. U tom slučaju na ovom mjestu će biti naznačeni ti subjekti.
12. **Razvojni projekt statističke regije** - Jedan odnosno više projekata koji čine logičnu funkcionalnu cjelinu i koji su od osobitog značenja za razvoj statističke regije i čija je zajednička financijska vrijednost veća od 75 milijuna kuna smatraju se razvojnim projektom statističke regije. Razvojni projekt statističke regije utvrđuje Vijeće na prijedlog Ministarstva uz prethodno pribavljeno pozitivno mišljenje partnerskog vijeća statističke regije. U tom slučaju na ovom mjestu će biti naznačeni ti subjekti.

13. Prekogраниčni razvojni projekt - Ukoliko se u projektu radi o zajedničkom razvojnom projektu prekogranične naravi i poznati su partneri. U tom slučaju na ovom mjestu će biti naznačeni ti subjekti.

• **POVEZANOST S CILJEVIMA I PRIORITETIMA PLANSKIH DOKUMENATA**

Kao što je u prethodnom dijelu dokumenta prikazana razrada razvojnih projekta prema ciljevima i prioritetima, isti će biti prikazani unutar Obrasca.

14. Cilj županijske razvojne strategije - Cilj županijske razvojne strategije s kojim je Razvojna mjera usklađena.

15. Prioritet županijske razvojne strategije - Prioritet županijske razvojne strategije pod koju razvojna mjera spada.

16. Cilj lokalnog razvojnog plana - Cilj lokalnog razvojnog plana s kojim je Razvojna mjera usklađena.

17. Prioritet lokalnog razvojnog plana - Prioritet lokalnog razvojnog plana pod koji pripada razvojna mjera.

18. Opis razvojne mjere: Detaljniji opis mjere u odnosu na naziv. Opis mjere detaljnije opisuje mjeru na način da je ona prikazana u kontekstu konkretne jedinice lokalne samouprave te se specificira što je predmet samog projekta (na primjer da li se radi o izgradnji, sanaciji ili priprema projektne dokumentacije za izgradnju škole).

• **STANJA RAZVOJNE MJERE**

19. Vrsta - Vrsta označava vrstu aktivnosti koje su predviđene u Razvojnoj mjeri (npr: Izgradnja) ili više njih (npr: Rušenje, Izgradnja, Opremanje).

20. Status - Status označava u kojem se statusu nalazi Razvojna mjera (npr: U čekanju).

21. Faza – Faza u kojoj se mjera nalazi, a može biti: Ideja, Priprema dokumentacije, Priprema provedbe, Provedba, Dovršeno i Evaluacija. Određivanje faze izrazito je važno radi pripreme projekta.

22. Ciljane skupine - Skupine prema kojima je usmjerena razvojna mjera. Ova kategorija daje odgovor na pitanje: Čiji problemi će biti riješeni provedbom? Ili Čije potrebe će biti zadovoljene provedbom?

23. Pripremljena dokumentacija - Sva dokumentacija (npr: vlasnički list, građevinska dozvola, suglasnost, studija, odobrenje...) koja je pripremljena za potrebe projekta. Popis dokumentacije koja je pripremljena može biti: Vlasnički list, Idejni projekt, Glavni projekt s troškovnikom, Izvedbeni projekt, Lokacijska dozvola, Dozvola za gradnju, Investicijska studija, Studija izvedivosti, Studija opravdanosti, Cost-benefit analiza, Studija zaštite okoliša.

24. Odgovorna osoba – Osoba koja je odgovorna za pripremu Razvojne mjere unutar organizacije (Nositelja).

• **ROKOVI I TRAJANJE**

25. Početak – Precizan datum početka projekta (dan, mjesec, godina).

26. **Završetak** – Precizan datum završetka projekta (dan, mjesec, godina).

27. **Trajanje u mjesecima** – Broj mjeseci trajanja projekta.

- **GRAFIČKI PRIKAZ**

Grafički prikaz koji se sastoji od dva različita grafa:

1. Strukturu ulaganja s obzirom na do sada uložena sredstva, sredstva predviđena u proračunu te ostatak potrebnih sredstava.
2. Strukturu ulaganja s obzirom na izvor financiranja.

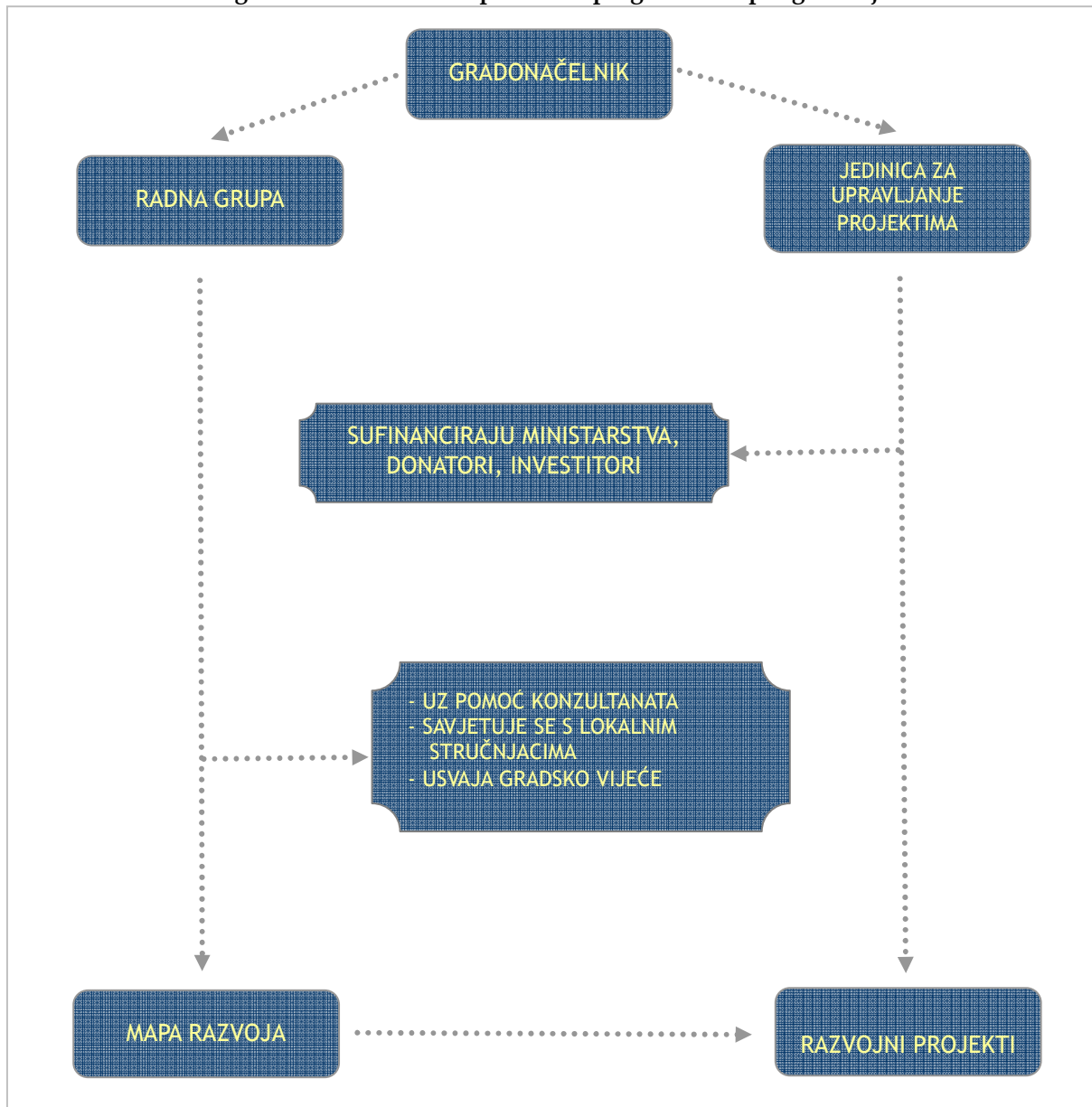
Visina potrebnih sredstva (ulaganja) se mora slagati s ukupnim izvorima financiranja.

6.1.2. Lista razvojnih mjera

Lista razvojnih mjera sadržava popis svih razvojnih projekata koji se trenutno nalaze u fazi inkubacije, odnosno u drugoj fazi od projektne ideje do finalne realizacije. Unutar Liste će se prikazati nekoliko kategorija koje su bitne za praćenje svake mjere. U nastavku se nalazi kratko pojašnjenje svake kategorije.

- **JIBP** - Svakoj mjeri je dodijeljen jedinstveni identifikacijski broj projekta.
- **Razvojna mjera** – Predstavlja odgovor na potrebu stanovništva jedinice lokalne samouprave.
- **Naziv** - Predstavlja konkretan Razvojni projekt koji se trenutno nalazi u fazi „inkubacije“ odnosno između projektne ideje i projektne realizacije.
- **Nositelj** – Subjekt koji je nositelj cjelokupnog projekta. Nositelj je odgovoran za provedbu projekta od njegovog početka do finalne realizacije.
- **Ciljana skupina** – kao što je u prethodnom dijelu već naznačeno ova kategorija označava skupine prema kojima je usmjerena razvojna mjera. Odnosno daje odgovor na pitanje: Čiji problemi će biti riješeni provedbom? Ili čije potrebe će biti zadovoljene provedbom?
- **Ukupna vrijednost** – ukupna vrijednost projekta izražena u Kunama.

Slika 6. Struktura odgovornosti za izradu i provedbu programa ukupnog razvoja Grada Makarske

Struktura odgovorna za izradu i provedbu plana ukupnog razvoja počinje od Gradonačelnika Grada Makarske u planskom i operativnom dijelu.

Program se izrađivao uz sudjelovanje radne skupine stručne podloge lokalnih stručnjaka i uz metodološku pomoć konzultantske tvrtke MICRO projekt d.o.o..

Za provedbu mjera predviđenih u programu potrebno je oformiti Jedinicu za upravljanje projektima. Jedinica može biti sastavljena od stručnog kadra unutar Gradske uprave i vanjskih stručnjaka ovisno o zahtjevu samog projekta.

Jedinica za upravljanje projektima ima zadatak postavljanja projektnog zadatka i akcijskog plana za svaki pojedini projekt, postavljanja preduvjeta kod podugovaranja projekata, praćenje i nadzor tijeka projekta, praćenje roka i proračuna projekta.

7. POSTUPAK PRAĆENJA PROVEDBE I REZULTATA

U ovom poglavlju navode se načini praćenja, kontrole i ažuriranja izrađenog Programa ukupnog razvoja Grada Makarske.

Izradom dokumenta ne prestaje suradnja MICRO projekta d.o.o. i Grada Makarske, upravo zbog potrebe kontrole provedbe prethodno definiranih mjera razvoja (projekata), prioriteta, strateških ciljeva te same vizije razvoja grada Makarske.

Nužnost svega prethodno navedenog uvjetovana je dinamikom i brzinom gospodarskih promjena kako na regionalnom tako i nacionalnom planu. Revidiranjem Programa ukupnog razvoja postiže se fleksibilnost u promjenjivim gospodarskim kretanjima.

7.2. Uvod

Posljednji korak u izradi Programa ukupnog razvoja je:

- **provođenje**
- **praćenje i**
- **ažuriranje** izrađenog Programa.

Test Programa je upravo njegovo provođenje.

Postoje 3 razine praćenja Programa ukupnog razvoja:

Prva razina praćenja je praćenje **provođenja** programa (prioritetnih i ostalih mjera) i ažuriranje sažetka provođenja aktivnosti.

Tim ljudi koji je zadužen za praćenje Programa ukupnog razvoja pomno prati razvoj situacije vezano za provođenje PUR-a. Odnosno prati u kojoj se mjeri podudaraju planovi iz PUR-a sa stvarnom situacijom na terenu. Takvo praćenje podrazumijeva stupanj usklađenosti aktivnosti poduzetih prema Programu ukupnog razvoja, promjene u procjeni troškova ili rasporeda, zatim uključuju razloge tih promjena te njihov očekivani utjecaj na provođenje programa. Ukoliko dođe do bilo kakve od spomenutih promjena, kao i promjena u raspodjeli odgovornosti za provođenje programa, takve promjene se evidentiraju.

Kada tim zadužen za praćenje uoči značajnije razlike između planiranog i stvarnog provođenja programa, njegov zadatak je pojasniti **kako i zašto** je došlo do tih razlika. Odgovorni za provođenje određenih projekata također trebaju reći timu zaduženom za praćenje na koji način očekuju da se nastavi s provođenjem programa te opisati sve promjene koje bi mogle poboljšati provođenje programa.

Druga razina praćenja se odnosi na praćenje do koje faze je projekt došao, kao i testiranje same logike projekta. Postavlja pitanje – Dovodi li projekt do očekivanih rezultata tj. ostvarenja svrhe projekta? Praćenjem se ocjenjuje uspjeh očekivanih rezultata jer upravo ti

ishodi povezuju projekte s vizijom programa razvoja.

Praćenje rezultata provedenih mjera/projekata postavlja pitanje – da li je mjera/projekt postigao **očekivane rezultate** opisane u matrici projekta? Pomažu li ostvareni rezultati, ako su ostvareni, u ostvarivanju svrhe projekta? I konačno, da li svrha projekta pridonosi postizanju cilja projekta?

Ako se pri praćenju rezultata programa utvrdi da ono ne dovodi do očekivanih rezultata, jasno će se pomoću rezultata u matrici moći zaključiti **gdje** je problem nastao? A zatim se utvrđuje i **zbog čega** je problem nastao?

Grupa zadužena za praćenje rezultata projekata mora **pronaći razloge zbog kojih** projekt nije doveo do željenih rezultata kako bi znala na pravi način reagirati.

Jedino kada se problem pravilno definira može se pronaći učinkovito rješenje. Projekti također mogu imati i nepredviđene negativne rezultate koje je potrebno istražiti.

Treća razina praćenja postavlja pitanje – Da li se okolina promijenila tako da to utječe na izbor kritičnih tijela, projekata i tijela zaduženih za provođenje projekata u Programu ukupnog razvoja?

Dakle iz navedenog je vidljivo da su prva i druga razina praćenja usmjerene na pitanje **kako** se projekt provodi, dok treća faza praćenja postavlja i razmatra pitanje **treba li se** uopće nastaviti s primjenom projekta.

Ovakvo praćenje nalaže slijedeća pitanja:

- Nastavlja li intervencija rješavati kritička pitanja?
- Je li to pitanje još uvijek kritično za ostvarivanje vizije gospodarske budućnosti zajednice?
- Opravdava li korist od programa eksploataciju resursa potrebnih za njegovo provođenje?
- Je li zbog provedbe projekta bilo ikakvih nepredviđenih, negativnih posljedica?
- Jesu li relevantne organizacije i subjekti uključeni u provođenje programa?

U slučaju da su se pojavile određene promjene u situaciji na terenu bilo u socijalnom ili ekonomskom pogledu, odnosno bilo koji događaji koji značajnije mijenjaju prethodnu situaciju, vjerojatno će biti potrebne veće promjene. Tim zadužen za praćenje će zatražiti da se PUR odnosno njegovi dijelovi na koje se odnose spomenute promjene osvježe izradom novih preporuka u rješavanju kritičkih pitanja. Ako se međutim okolina tako značajno promijenila da se kritička pitanja moraju redefinirati, možda je vrijeme da se ponovi cjelokupan postupak izrade Programa ukupnog razvoja.

Odgovornost za praćenje i ažuriranje Programa ukupnog razvoja može snositi lokalna samouprava, dio ili čitava radna skupina Programa razvoja ili neko drugo tijelo kao što je Agencija za lokalni gospodarski razvoj. U idealnom slučaju tim zadužen za praćenje uključivati će predstavnike lokalne samouprave, poslovne zajednice, nevladinog sektora, ostale koji su bitni za provođenje PUR-a i naravno čelnike tijela za lokalni gospodarski razvoj.

7.3. Odgovornost za provedbu PUR-a

Opća i viša odgovornost provedbe ovog programa pripada Gradu Makarskoj.

7.3.1. Postupci upravljanja

Institucionalna struktura odgovorna za upravljanje i provedbu Programa ukupnog razvoja je Grad Makarska, a za upravljanje i provedbu **pojedinih projekata tj. mjera** unutar programa odgovorne su **Jedinica za upravljanje projektima** i sve ostale institucije koje će imenovati Grad Makarska po pojedinim projektima.

7.3.2. Praćenje i ocjenjivanje

Ovaj program podložan je praćenju i nadopuni od strane Gradske uprave i Radne skupine koja je formirana u procesu stvaranja programa. Popis članova radne skupine nalazi se u prilogu ovog dokumenta i sastavljena je od predstavnika **lokalnih sudionika**. Radna skupina će se sastajati svakih **6 (šest) mjeseci** u svrhu evaluacije i monitoringa programa.

Prvi sastanak bit će održan **šest mjeseci od dana prihvaćanja ovog programa** od strane Gradskog vijeća.

Na prvom sastanku Grad Makarska će predložiti radnoj skupini formiranje manjih timova po strukovnoj pripadnosti (zdravstvo, školstvo, gospodarstvo...) koji bi osmišljavali načine unapređenja pojedinih projekata i tako pridonijeli svojom stručnošću razvoju grada. Grad Makarska će dinamikom ovdje predviđenom osigurati prostor i obavijestiti članove radne skupine najmanje 15 dana unaprijed o održavanju sastanka. Predstavnici Grada će prezentirati radnoj skupini rezultate postignute u proteklom periodu, a timovi radne skupine iznijeti svoje prijedloge unapređenja strategije. Radna skupina će ocijeniti provedbu programa te uz nadzor stručne osobe sastaviti zapisnik. **Zapisnici** su javni dokument jednako kao i sam **Program**. Zaključci, primjedbe i ocijene Radne skupine služit će za nadopunu i prilagodbu ovog Programa, kao i za nadzor provođenja programa.

5.2.3. Organizacija i jamčenje tijekom informacija i razmjene informacija

Grad Makarska jamči razmjenu informacija o provedbi ovog plana i to prema Radnoj skupini putem dogovorenih sastanaka, a prema javnosti **putem medija, web stranica i pojedinačnih sastanaka**.

Grad Makarska će putem web stranice objaviti cjeloviti dokument Programa ukupnog razvoja te će objavljivati zapisnike sa sastanaka radne skupine periodično po nastajanju. Također će zbog veće transparentnosti odlučivanja, izvještaje sa sjednica Gradskog vijeća ažurno objavljivati na web stranicama. Grad će nastaviti s praksom otvorenih vrata za građane kad će se oni moći najaviti i direktno Gradonačelniku uputiti pitanja i primjedbe. Grad Makarska će kreirati i nove prikladne kanale komunikacije sa svojim građanima i poduzetnicima.

8. ZAKLJUČAK

Grad Makarska je uz stručnu pomoć savjetnika MICRO projekta d.o.o. te suradnji između lokalnih stručnjaka i radne skupine izradio srednjoročni Program ukupnog razvoja.

Program ukupnog razvoja pokazuje mogućnosti i načine grada Makarske u razvijanju turizma, infrastrukture i kulture cjelokupne zajednice koji bi svojom realizacijom trebali utjecati na unaprjeđivanje kvalitete života lokalnog stanovništva. Definirani smjer razvoja služi Gradskom vijeću za planiranje svojih budućih koraka i proračuna, a stanovnicima grada Makarske kako bi mogli aktivno sudjelovati u razvoju.

Implementacija zacrtane strategije zahtjevan je posao koji će angažirati sve raspoložive ljudske resurse kako unutar grada Makarske tako i vanjske stručnjake.

Svaki projekt koji proizađe iz navedenog Programa mora imati definiran svoj početak i kraj, proračun, odgovorne osobe i način provedbe i praćenja. Kako bi zaživio i proveo se, plan je potrebno redovno pratiti i ocjenjivati, razvijati i unaprjeđivati, u konačnici i mijenjati. Evaluacija i monitoring, opisani u prethodnom poglavlju, jednako su važni kao i sama izrada strategije te trebaju biti metodološki dokumentirani. Svaka promjena u mjerama mora imati svoju poveznicu na plan i obrazloženje.

Projekte treba početi razvijati odmah na način da se prikupi sva potrebna dokumentacija, izrade planovi, projekcije poslovanja i tek s tako pripremljenim projektima može se računati na pomoć fondova, donatora i investitora.

Prvi korak koji treba učiniti nakon izglasavanja Programa je izraditi akcijske planove za projekte iz operativnog plana koje je radna skupina označila kao prioritete. Odrediti odgovorne osobe iz Gradske uprave ili gradskih poduzeća za provedbu svakog pojedinog projekta.

Odgovornost za implementaciju strategije najvećim dijelom leži upravo na instituciji Grada, ali ne isključivo na njoj. Bez podrške javnosti, poduzetnika, hotelijera, obrtnika, prosvjetnih i zdravstvenih djelatnika i ostalih interesnih skupina, teško će biti razviti i provesti zacrtane ideje. Sinergijsko djelovanje je najvažnije u provedbi strateškog programa razvoja.

Uz potrebnu stručnu pomoć i korištenjem adekvatnih alata koji će usmjeriti razvoj Grada Makarske ostvariti će se vizija grada onakva kakvom je vide njegovi stanovnici:

Grad Makarska - grad tradicije, mogućnosti i budućnosti.

9. POPIS TABLICA I SLIKA

Slika 1. Strategija razvoja Grada Makarske.....	12
Slika 2. Cilj 1. Razvijen turizam	13
Slika 3. Cilj 2. Razvijena komunalna infrastruktura	14
Slika 4. Cilj 3. Razvijena kultura zajednice.....	15
Slika 5. Održivi razvoj.....	17
Slika 6. Struktura odgovornosti za izradu i provedbu programa ukupnog razvoja Grada Makarske.....	23